

DONES JURISTES

JORNADA: "LLEI 1 / 04 DE MESURES INTEGRALS CONTRA LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE. ANÀLISI DE SISTEMES ANYS D'APLICACIÓ " Barcelona, 2 i 3 de juny de 2011

"L'atenció psicològica a víctimes de violència de gènere en un context judicial".

Por Gemma Cánovas Sau¹

RESUM PONÈNCIA

Introducció

Descripció del servei d'Atenció a la Víctima (Fiscalia Barcelona). Història d'aquest.

El servei d'atenció a la víctima de Fiscalia incorporant atenció psicològica es va crear fa uns anys -aproximadament any 2003- i formen part tres institucions implicades (Fiscalia, ICD i COPC) fruit del conveni de col·laboració establert. Centraré la meua exposició a descriure la meua experiència professional col·laborant en aquest servei des de fa 6 anys.

L'atenció psicològica a les víctimes, en la seva immensa majoria dones, van després d'haver interposat una denúncia per maltractaments. Des Fiscalia se'ls ofereix la possibilitat de ser ateses pel Servei, oferiment que accepten en la seva pràctica totalitat.

El servei està dirigit actualment per la Fiscal Coordinadora (II·lma. Isabel Morán), varis fiscals, Mossos, i s'inclou l'atenció de treball social i atenció psicològica. La seu està ubicada a la Ciutat Judicial de Barcelona.

Objectius atenció psicològica; Descripció

Proporcionar a les persones ateses: escolta, contenció, orientació, informació derivació i seguiment. També coordinació amb les diverses institucions implicades: centres d'atenció a dones (PIADS), salut mental, serveis socials, serveis d'atenció especialitzada, serveis d'atenció jurídica, etc.

---

¹ Psicòloga Clínica; col. tècnica SAV (Fiscalia), Col. Acord Ciutadà en prevenció de la violència vers els dones, www.gemmacanovassau.com; nova@gemmacanovassau.com

Existeixen protocols-qüestionaris en què es registren de forma anònima dades com ara l'edat de la víctima, situació socioeconòmica i familiar, situació laboral, etc. per elaborar una memòria anual.

Aquesta memòria inclou nombre de casos atesos, situació familiar, situació laboral, situació legal del seu procés, etc. i valoració qualitativa del servei amb propostes de millora incloses.

En finalitzar cada visita amb la víctima, es redacta un informe per a ús intern anomenat "valoracions per la fiscal" a efecte de proporcionar unes orientacions tècniques pel que fa a l'estat psicosocial de la víctima per les / els fiscals que intervenen en el seu procés.

Característiques població atesa

Citar estadístiques any 2010 *

La major part de víctimes ateses ha patit violència física i psicològica, un altre sector violència psicològica que no inclou violència física, encara que és difícil definir la frontera pel que fa a l'existència o no d'agressió física, ja que han pogut produir-se de forma sistemàtica i / o esporàdica, i també és freqüent la violència sexual entesa com forçament a sostenir relacions sexuals fins i tot dins del matrimoni o relació de convivència de parella. També s'atenen casos d'agressions sexuals fora de l'àmbit de la relació de parella.

Dins de la violència de gènere en les relacions de parella a nivell general, hi ha un sector de parelles del mateix sexe en què també es produeix violència física i psicològica.

També s'atenen mares i / o pares agredits pels fills / es, en aquests casos apareix també de forma paral·lela amb força freqüència, el consum de l'alcohol i drogues així com patologia prèvia o afegida.

El perfil de maltractador no és estàndard, així com el de víctima, ja que qualsevol dona pot patir violència de gènere, encara que sí es pot parlar de factors de risc preexistents ja que com és sabut, perquè s'estableixi una dinàmica d'agressió cal considerar:

-Factors d'ordre individual: història vital prèvia del maltractador i de la persona que ocupa el lloc de víctima.

-Factors d'ordre social-cultural: la repetició d'estereotips de gènere que afavoreixen vinculacions afectives basades en la dialèctica: dominació-submissió, confusió entre amor i possessió, i altres denominadors comuns als quals es refereix la literatura especialitzada.

Eixos del treball d'atenció psicològica

L'escolta respectuosa lliure de prejudicis és fonamental perquè la víctima (en termes legals) pugui sentir prou còmoda per poder parlar si ho desitja d'aspectes relatius a les vivències de maltractaments. És a dir, s'estableix una relació transferencial víctima-professional que ha de tendir a ser positiva ja que el mateix fet de mantenir visites en una seu d'organisme judicial, en un primer moment podria frenar la fluïdesa desitjable a nivell verbal de la seva situació. A partir de ser informada la víctima que es tracta de la seva lliure decisió de ser

atesa per una professional-psicòloga en aquest cas, del servei es procura captar paral·lelament a la situació legal i social actual, el seu estat emocional que inclou informació sobre si ja està sent atesa en algun servei o per professional especialitzat, si es troba medicada, avaluar també sense que això pressuposi intervenció diagnòstica o enquadre terapèutic, els recursos psicològics amb què compta per anar fent front a la seva situació derivada de patir maltractaments, si cal derivació a servei especialitzat per a treball psicològic a nivell individual i / o grupal, tallers auto-defensa tallers autoestima, assessoria legal del seu procés, etc.

Quan la víctima necessita atenció psicològica continuada i assisteix a més d'una visita -dependrà dels casos- es prepara la derivació posterior que la pràctica ha confirmat que resulta més efectiva per haver pogut elaborar prèviament i afavorir la presa de consciència que més enllà del procés legal hi ha un treball psicològic pel que fa a recuperar la identitat danyada amb l'objectiu de guanyar autoestima i afrontar en millors condicions les situacions derivades de les vivències de maltractaments.

En els casos en què s'efectuen derivacions a serveis especialitzats, s'estableix un seguiment posterior presencial o telefònic per constatar que la víctima ha estat atesa i està realitzant el treball psicosocial que se li ha indicat segons les seves necessitats. En aquest seguiment s'inclou l'observació de l'evolució dels fills menors si necessiten també atenció especialitzada.

En l'atenció psicològica a les víctimes es tracta de proporcionar -entre altres aspectes:

Orientació cap assessoria legal específica en violència de gènere si cal. Potenciar la seva força interna per denunciar el maltractador si vulnera l'ordre d'allunyament ja existent.

Indicació que denunciï les agressions o amenaces si se segueixen produint avaluant la seva situació personal de seguretat mitjançant un acompanyament psicològic / legal adequat en aquest procés.

Avaluar possible situació de risc ser agredida en base també al tipus de vinculació afectiva dependent no dissolta, independentment del procés legal que s'estigui duent a terme.

Vehiculitzar en els casos que ho requereixin, entrevistes personals amb els fiscals assignats al seu expedient.

Contenció psicològica davant situacions altament angoixants.

Acompanyament psicològic preparatori en situacions prèvies a judici.

Informació i derivació a serveis especialitzats en atenció psicosocial (Serveis Socials, PIADS, EAD, , etc.)

Des del SAV s'estableixen també reunions periòdiques amb Coordinació Circuit Violència (Aj. Barcelona) i altres organismes.

Incidència en treball preventiu

Des del servei (SAV) ia diferents nivells, s'ofereix una intervenció professional encaminada a evitar que es prolonguen situacions psicosocials que impliquin

un plus afegit de sofriment a les víctimes i evitar la victimització secundària, afavorint a través dels objectius esmentats la coordinació amb les institucions implicades, tractant de minimitzar dispersió d'energies i canalitzar - tenint en compte els detalls del cas per cas, més enllà de denominadors comuns en la situació vital i emocional de les persones afectades -els recursos per col·laborar en la recuperació de la identitat danyada i de seva integració social.